

випускників гімназії» і в якому взяли участь дев'ятикласники середньої загальноосвітньої школи № 25 м. Києва, загальноосвітньої середньої школи № 54 м. Києва та Хмельницького ліцею № 17, було виявлено залежність результатів моніторингу навчальних досягнень здобувачів середньої освіти (учнів) від форми тестових завдань. Так, відповідаючи на завдання закритої форми, здобувачі базової середньої освіти отримують кращі результати. Використання в тестах завдань відкритої форми разом із завданнями закритої форми дає об'єктивніші дані щодо рівня навчальних досягнень здобувачів базової середньої освіти.

Список літератури

1. Ващенко Л. Особливості іспитів з біології у країнах зарубіжжя. *Біологія і хімія в рідній школі*. 2019. № 2. С. 38–45.

2. Головки С.Г., Науменко С.О. Сучасний підручник близького зарубіжжя у контексті запровадження зовнішнього оцінювання здобувачів гімназійної освіти. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2018. Вип. 21. С. 104–117.

3. Науменко С. О. Перспективи зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у векторах європейського досвіду. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 1. С. 5–15.

УДК 340.122

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ДІАЛОГУ В УМОВАХ ІСНУВАННЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО СУСПІЛЬСТВА

Нестеренко О.М,
*Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь, Україна*

Summary. *The article is devoted to the study of the necessity of forming a culture of dialogue as one of the conceptual landmarks that would become the basis of life for all inhabitants of a multicultural society.*

Keywords: *multicultural society, intercultural dialogue, culture of dialogue, legal education, legal awareness*

Будь-яка культура за своєю природою є діалогічною, оскільки вона може розвиватися лише за умови наявності конструктивного обміну думками. У діалозі реалізується два природних людських стремління: прагнення сказати і бути почутим та прагнення зрозуміти і бути зрозумілим. Говорячи словами Поля Рікера, кожній людській спільноті необхідно дотримуватися «правила розсудливості»: «Насамперед довіряй чужим словам – потім сумнівайся, якщо для цього є серйозні причини» [1, с.165]. Це є основою людського взаєморозуміння. О.М. Троїцька наголошує на тому, що завдяки діалогу

сприйняття життя стає плюралістичним, далекоглядним і здатним запобігати деградації культури, її ізоляції [2, с.50]. В умовах, коли на перші позиції виходять ідеї соціального партнерства між державою та громадянським суспільством, мультикультуралізму, гармонійного співіснування цивілізацій, здатність до діалогу набуває особливого значення. В.С. Біблер вважає, що нині настав час переорієнтації розуму з ідеї пізнання на ідею взаєморозуміння. Діалог як основна характеристика культури відповідає реальній ситуації в бутті сучасної людини, його ціннісним орієнтаціям і духовному життю [3, с.171].

У Білій книзі з міжкультурного діалогу, прийнятій 7 травня 2008 р. на 118-й сесії Комітету міністрів Ради Європи сказано, що міжкультурний діалог дозволяє долати мовні, культурні, етнічні та релігійні бар'єри, дає змогу спільно рухатися вперед, конструктивно і демократично взаємодіяти на основі спільних універсальних цінностей. У міжкультурному діалозі мають бути задіяні як окремі особи, так і суб'єкти соціальної структури, а саме неурядові організації, релігійні громади, політичні партії [4, с.5, 10]. Даний документ містить програмні настанови і базові принципи, що спрямовують процеси міжкультурної комунікації в Європі у належне русло.

В.Б. Євтух запропонував концепцію, згідно з якою міжкультурний діалог структурно складається з міжкультурних контактів, міжкультурного спілкування, міжкультурних зв'язків та міжкультурних відносин. На переконання автора, такий підхід дозволяє позбутися поширеного спрощеного зведення міжкультурного діалогу до спілкування носіїв різних культур під час проведення заходів на кшталт «круглих столів», формалізованих декад культур тощо. Міжкультурний діалог слід сприймати як постійний процес, що відбувається на індивідуальному і груповому рівнях [5, с.8-9].

Реальна європейська практика підтверджує правоту цих слів. Зокрема, у ФРН протягом 2005-2006 рр. було введено пост міністра з питань інтеграції та імміграції, почала функціонувати Вища рада з питань інтеграції всіх суспільних груп, а також була створена Німецька ісламська конференція, яка стала реальним майданчиком для діалогу між урядом і представниками мусульманського співтовариства [6]. Також у 2006 р. за ініціативою федерального канцлера було прийнято рішення про проведення щорічних «інтеграційних самітів» з метою залучення до процесу інтеграції як іммігрантів, так і корінного населення Німеччини [7, с.230]. У Франції питаннями налагодження діалогу між представниками мусульманських співтовариств і уряду займається Національна федерація мусульман Франції. Деякі мусульманські ідеологи, такі, наприклад, як досить популярний серед молодих французьких мусульман професор Фрібурзького університету Тарік Рамадан, заявляють, що в Європі і насамперед у Франції сформувався європейський іслам, або «європейська ісламська культура, прихильники якої залишаються вірними фундаментальним мусульманським принципам і водночас адаптувалися до європейської культури. Вони є мусульманами за своєю релігійною приналежністю і повноцінними європейцями по своїй

культури» [8]. Однак існує багато і таких мусульман, які вважають, що готовність до діалогу свідчить про втрату принциповості у питаннях, які складають основу ісламу. Тому необхідна систематична і наполеглива робота з роз'яснення того, що готовність до діалогу, до порозуміння зовсім не означає відмову представників національних і релігійних меншин від власної ідентичності. Як зазначає В.С. Швирьов, «діалог зовсім не означає втрати принципів. Він передбачає увагу до інших відправних установок і передумов, здатність сприйняти засади інших позицій, зовсім не обов'язково розділяючи їх і погоджувачись з ними» [9, с.108]. Сам факт, що людина готова до діалогу, свідчить про те, що вона є впевненою у своїх переконаннях і внутрішньо вільною.

Слід зазначити, що молоде покоління європейців більш налаштоване на пошук інструментів порозуміння з представниками різних релігій і культур, ніж їх попередники. Європейські молодіжні політики традиційно роблять сильний наголос на міжкультурному навчанні та боротьбі з расизмом і упередженнями. «Порядок денний 2020», основний документ з питань молодіжної політики Ради Європи, робить особливий акцент на запобіганні та протидії всім формам расизму та дискримінації за будь-якою ознакою і визнає міжкультурне навчання методом неформальної освіти, що особливо стосується сприяння міжкультурному діалогу. Одним з найважливіших заходів молодіжної роботи та молодіжної політики проти дискримінації стала європейська молодіжна кампанія «Усі різні — усі рівні», яка мобілізувала молодь проти расизму, антисемітизму, ксенофобії та нетерпимості задля сприяння різноманітності та правам людини.

Висновки. Отже, дослідження європейської практики, а також думок провідних науковців, дає змогу переконатись в необхідності формування культури діалогу жителів сучасних мультикультурних суспільств. Міжкультурний діалог слід формувати як постійний процес, що відбувається на індивідуальному, груповому рівнях і повинен забезпечуватись державою.

Список літератури

1. Ricoeur P. Memory, History, Forgetting. Chicago: University of Chicago Press, 2004. 624 p.
2. Троїцька О.М. Принципи діалогу і толерантності у розгортанні сучасного культурно-освітнього простору: дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.10. Київ, 2017. 431 с.
3. Кохановский В. П. Философские проблемы социально-гуманитарных наук (формирование, особенности и методология социального познания). Ростов наДону: Феникс, 2005. 320 с.
4. Біла книга з міжкультурного діалогу «Жити разом у рівності та гідності». Київ: Оранта, 2010. 72 с.
5. Євтух В. Міжкультурний діалог: ефективний конструкт інтегративного розвитку поліетнічних суспільств. *Політичний менеджмент*. 2009. № 3. С. 3-13.
6. German Islam Conference. Society and the Constitution. URL:

http://www.bmi.bund.de/EN/Topics/Society-Constitution/German-Islam-Conference/german-islam-conference_node.html (date of treatment: 20.02.2018).

7. Большакова Н. Н. Политика регулирования интеллектуальной миграции в современной Германии. *Вестник МГИМО*. 2012. № 6. С. 226-237.

8. Ислам и мусульмане во Франции. URL: http://islam-today.ru/islam_v_mire/ostalnoj-mir/islam_i_musulmane_vo_francii/ (дата звернення: 14.05.2018).

9. Швырев В. С. Рациональность в современной культуре. *Общественные науки и современность*. 1997. № 1. С. 105-116.

УДК 378.091:81'255.4.

ВПЛИВ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА РОЗВИТОК КУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОГО МІСТА В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Олексенко Р.І., д.ф.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

ім. Д. Моторного,

м. Мелітополь, Запорізька обл. Україна

Summary. *The phenomenon of the modern Ukrainian city as a center of socio-cultural space is explored. It is revealed that communicative culture acquires the status of social value, and it reveals the criteria of intercultural competence of the main subjects of development of urban communities - the assets of their bodies of self-government.*

Keywords: *society, culture, morality, diversity, knowledge.*

В умовах соціально-економічної трансформації в Україні і соціокультурних змін необхідно змінити саме уявлення про культурну політику міста. У зв'язку з цим виникає проблема пошуку прийнятної для сучасних умов культурної політики, яка могла б вплинути в цілому на соціокультурну ситуацію, динаміку культурних процесів, сприяючи духовному і моральному збагаченню як окремої особистості, так і всього суспільства [2,4].

В 1760 році наш знаменитий співвітчизник Г.Сковорода здивував Вольтера і багатьох інших знаних європейських мислителів епохи Просвітництва своїми неординарними і прогресивними думками, серед яких його широковідомий до сьогодні Україні вислів: «Всякому городу нрав і права, Всяка імієт свой ум голова...». Утім, цілком справедливий і зрозумілий пафос рядків, в яких метафорично відбилась прагнення до свободи й самовизначення людини багато років тому, й сьогодні потребує серйозного і вдумливого ставлення. Сьогодні свобода розвитку людини всередині будь-якої системи соціальних зв'язків стає і ознакою високої внутрішньої культури, оскільки означає не тільки змогу самостійно давати раду життєвим викликам і